Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

Хоч би забув хто рідну мову
та звичаї,
Хоч би навік припав
чужою плісню,
Хоч би вже душу й ум
чужа земля забрала,
Як вчує де тебе – журливу пісню,
Скаже: «Матуся так співала!»
Роман КУПЧИНСЬКИЙ,
«Ода пісні»

№ 3 (418)
17 січня 2013 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

СВЯТОЧНЕ

У Народному домі «Просвіта» вже вчетверте пройшло свято «Різдво у «Просвіті» за участю громадських організацій. Щоразу більше учасників хочуть брати в ньому участь. У теперішньому «Різдві у «Просвіті» колядували, щедрували, віншували, маланкували, ставили вертепи більше двадцяти колективів, яких зібрала завідувачка культурно-масової роботи обласної «Просвіти» Михайлина Боднар.

РІЗДВО У «ПРОСВІТІ»

Виступає голова осередку «Просвіта» ІФМНУ Марія Гуцул

Зал Народного дому яскраво прибраний. За святочними столами – просвітяни міста і краю, гості. Дійство починається на сцені величною зворушливою феєрією «Вифлеємська ніч», у якій діти-янголятка молитвою і колядками передавали присутнім містерію Різдвяної ночі. Разом зі своєю наставницею – настоятелькою сестрою Соломією з Гошівського монастиря Пресвятої Родини учасники дійства провели всіх через весь цикл різдвяних свят – від народження Ісуса, через новоріччя до Його хрещення.

Вітаючи присутніх і всіх просвітян зі святом, голова ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степан Волковецький наголосив на важливості збереження і продовження традицій у житті нації, які є духовною основою розбудови незалежної держави. А голова ОО «Молода Просвіта» Євгенія Бардяк ствердила думку, що нинішня просвітянська паросль продовжує справу своїх попередників.

Ведуча Марія Солодчук запрошує до залу просвітянський осередок «Світовид» під орудою Олега Полівчака, який вітає присутніх леґінською колядою. Їй вторує зі сцени колядка у виконанні жіночого хору «Світовиду»... Про народження Спасителя, Вифлеємську ясну зорю сповіщає народна хорова чоловіча капела «Червона калина»... А «Жіноча громада» уже защедрувала «Йордан-вода студена», «Ой сивая тая зозуленька», «Ой в полі, полі, там плужок оре».

Із Різдвом учасників дійства вітають голова Братства ОУН–УПА Карпатського краю Федір Володимирський, голова Товариства політв'язнів і репресованих Петро Гайванюк, керівник станиці дивізійників Михайло Мулик, голова ОО ВОВ Василь Сав'юк... І за кожним вітанням – колядки, які співали у лавах УПА, у сибірських таборах, по всіх місцях розселення українців. Лунають «Опільські щедрівки» молодих просвітян із Бурштина, колядки у виконанні народного жіночого ансамблю «Квіти роменну», хору Союзу українок «Берегиня», товариства «Бойківщина», просвітянського осередку медичного університету під керівництвом Марії Гуцул, вихованців Клубу обдарованих дітей НД обласної «Просвіти», обдарованої Юлії Мартинець та багатьох інших.

А між колядками, щедрівками, віншуваннями поважні гості, пані, панянки кружляли у танцях, припрошували одні одних на гостину до свого столу, пригощали смаколиками. Словом, усі бавилися, як у давні часи. На те і свято...

Теодор ДРОВНИЧ

22 СІЧНЯ – ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

ДАТА ІСТОРІЇ

НА ШЛЯХУ ДО ЗЛУКИ

Дев'яносто чотири роки віддаляє нас від Дня проголошення Акту возз'єднання Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки 22 січня 1919 року. Ця подія стала найвищим піднесенням державотворчих змагань періоду Української національної революції 1917–1921 років й у ній нам, галичанам, випало робити перші кроки до Соборності, аби здійснити споконвічне прагнення наших співвітчизників до єдності. Одним із його проявів стало братання українських січових стрільців та українців – вояків армії Російської імперії на полях Першої світової війни.

Після Першолистопадового зриву й утворення самостійної держави – ЗУНР, вже не пов'язаної з Австро-Угорщиною, не залишилось по суті жодних формальних перешкод до возз'єднання. Щоправда, об'єднавчий процес дещо гальмувався внутрішнім становищем у Наддніпрянській Україні. Але розгортання аґресії Польщі проти молодої ЗУНР змусило її керівництво діяти у цьому напрямку. І 10 листопада 1918-го на засіданні Національної Ради була одностайно схвалена постанова, запропонована Р. Перфецьким, у якій зазначалося: «Українська Національна Рада як найвища влада українських земель бувшої Австро-Угорської монархії, в змаганні до здійснення ідеалу всього українського народу, доручає Державному Секретаріатові поробити потрібні заходи для з'єднання всіх українських земель в одну державу».

Поштовхом до цього кроку стали перші дипломатичні контакти Львова з Києвом, коли делеґація галичан у складі О. Назарука і В. Шухевича виїхала на Наддніпрянщину. Як згадує О. Назарук, коли під час аудієнції у гетьмана П. Скоропадського він розповів про мету свого візиту, гетьман запитав: «Скажіть одверто – хочете вирізати панів?» – «Хочемо будувати Українську державу», – почув він у відповідь.

23 листопада уряд ЗУНР скерував на Наддніпрянщину другу делеґацію у складі Л. Цегельського і Д. Левицького. Оскільки Доба Гетьманату доживала останні дні, галичани вступили в переговори з Директорією щодо об'єднання й надання допомоги. 30 листопада галицька делеґація прибула до Фастова, де відбулася зустріч з членами Директорії В. Винниченком, С. Петлюрою, П. Андрієвським, Ф. Шевцем та А. Макаренком. Згадуючи про ці переговори, Володимир Винниченко писав: «Не маючи певности удержати своїми силами владу в Галичині, а крім того, піддаючись натискові народних мас, що прагнули до повного об'єднання з Великою революційною Україною, Рада Державних Секретарів звернулась до Директорії з пропозицією об'єднання двох Республік в одну Українську державу... Директорія охоче прийняла цю пропозицію, цілком згодившись з думкою провідників трудових галицьких мас... що український народ по обидва боки Збруча має бути на віки однині злитий в одне ціле й разом боротися за свою волю».

(Чит. 3 стор.)

ФАКТ

СЕРЕД НАЙБІДНІШИХ

Україна за рівнем купівельної спроможності населення увійшла до дев'ятки найменш заможних держав євроконтиненту, які зможуть витратити цього року менше 3,2 тисяч євро. Про це йдеться в дослідженні міжнародної компанії СРК, яка проаналізувала можливі витрати в цьому році в 42-ох європейських країнах. Аналітики підрахували, що в середньому кожен громадянин з цих держав витратить нинішнього року на оплату товарів і послуг 12,8 тис. євро, в той час як українці та жителі ще восьми держав, серед яких Білорусь і член Євросоюзу Болгарія, – менше 25 відсотків цієї суми.

Україна ще й опинилася в самому кінці рейтинґу економічних свобод, посівши 161-ше місце серед 177 країн. Про це свідчать результати щорічного дослідження американського центру «Heritage Foundation» спільно з газетою «The Wall Street Journal». З цим результатом Україна посіла останнє місце серед 43 країн європейського реґіону, і її загальний бал нижчий, ніж у середньому в світі.

ШАНОВНІ КРАЯНИ! ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!

Триває передплата на газету «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».

Передплатний індекс – 91083.

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ (без оплати оформлення):
на місяць – 4,28 грн., на три місяці – 12,24 грн.,
на півроку – 22,83 грн., на рік – 44,46 грн.

НАШІ СВЯТА

ВОДОХРЕЩА, або ЙОРДАН

«А той третій празник – Святе Водохреща». Хрещення Господнє – третє і завершальне велике свято різдвяно-новорічного циклу, яке в народі має назву Йордан, або Водохреща.

Із Хрещенням Господнім пов'язують хрещення в Йордані Христа. Коли Ісус Христос досяг 30-річного віку, він прийняв хрещення від Івана Хрестителя в річці Йордані. Коли вийшов на берег – з небес почувся голос Бога Отця, який назвав Ісуса своїм Сином. І на нього зійшов Святий Дух у вигляді голуба. Звідси ще одна назва свята – Богоявлення. Православні та греко-католики вважають, що саме це свято засвідчує таїнство Святої Трійці. Адже в цей день, за християнським вченням, з'явився Бог у трьох Особах: Бог Отець – в голосі, Син Божий – у плоті, Дух Святий – у вигляді голуба.

Вважають, що опівночі перед Йорданом вода в ріках хвилюється, а набрана з річки опівночі перед святом вода – цілюща; вона зберігалась у «знаючих» селян за образами на випадок поранення або тяжкої хвороби.

Вранці у церкві відбувається Богослужіння. По Богослужінні весь народ іде процесією на річку чи до джерела до хреста з льоду. Попереду несуть дерев'яний церковний хрест і хоругви, хор співає «Голос Господній...», за хором іде священик, приклавши золотий хрест до чола, а за священиком – люд. До річки на Водохреща йдуть усі: старі, молоді, діти. Кожен несе з собою пляшку або глечик на воду. На річці, біля хреста, весь похід зупиняється і стає великим барвистим колом. Після короткої відправи священик занурює в ополонку хрест, а в цей час хор голосно співає: «Коли в Йордані хрестився Ти, Господи...» У свою чергу, мисливці стріляють із рушниць, а хлопці випускають з рук голубів, які хмарою літають над «Йорданню». Коли вже воду освячено, люди підходять до ополонки й набирають у свій посуд воду.

Від найдавніших часів християнська Церква вважає освячену йорданську воду великою святістю. Її бережуть цілий рік, ласкаво називаючи «водичкою-йорданичкою». Ця вода має силу очищувати і зцілювати душу й тіло людини. Йорданською водою також скроплюють оселю, щоб оминало всяке нещастя і гарно велося в домі. І що цікаво – незрозумілим залишається факт, як свячена йорданська вода не псується.

(Чит. 4 стор.)

ПОЕЗІЯ

ІВАН ПАВЛІХА
ПРОСВІТЯНСЬКІ СОНЕТИ

1
Мороз і сніг, благословенні Богом,
З колядками справляють свій пікник.
І на моїм столі також не сік,
Як кажуть, є посидіть біля чого.

Випроводжаю (вкотре!) Старий рік.
Хвилин ще кілька – й він вже за порогом.
Не жду утіх від року від Нового,
Як і усякий сивий чоловік.

І все ж це чудо – рік Новий зустріть,
Отак і не діждавшись кінця світу,
Тих майя напророчених страхіть...

Хай ясновидець казна-що плете,
Життя триває, грішне і святе,
І кида в шибку жмені зорецвіту.

2
Наш сьомий клас. Ще на портреті – Сталін.
А ми з вертепом ходим по хатах
На горе вчителям, собі – на страх,
Бо ж піонери, а такі відсталі.

Я – в ролі Хайки. Маю пузо з сіна.
Мій «муж» – пейсатий згорблений Абрам.
Давали пампухи й горіхи нам.
І не скупилися: жде ж Хайка «сина».

Відтак директор на шкільній лінійці
Висварював вертепників малих.
Мав з поведінки кожний з нас по двійці.

Традиції... Що не зреклися їх,
Як і батьків та прадідів своїх,
Завдячуєм різдвяній поведінці.

3
Згадалися дитячих літ моменти.
Святвечір. Хата пахне, наче хлів.
Сюди коня наш батечко привів,
Чи ж лишить – дай то Боже! – екскременти.

Скажу більш зрозуміло – кізяки.
Яка ж була то до куті утіха –
Кал кінський! отже, нам не знати лиха.
Це ж на овес! На повні колоски!

А за конем до хати входив спів
Присипаних сніжком колядників,
Що жартував, сміявся і вітав.

О, не забуть традицію чудову!
Дитинство я б ще ліпше пам'ятав,
Якби приводив батько наш корову.

4
Не чув од матері я вислову «УПА».
Казала звично й просто: «Наша партизанка»
Пора була на статки й жалощі скупа.
Кривавилася пря, мов з бійками гулянка.

Малий ужинок від щербатого серпа.
Та й він поділений. І армія-повстанка,
Не маючи гармат, не сидячи у танках,
Змагалася під спів: «В бою не відступай!»

І не скорилася: заради оборони
Домівок власних і своєї України
Пішла у підземелля – в бункери, у схрони...

А мати й бабця з рук не випускали ціп,
Старались сніп обмолотити до зернини,
Бо й партизанам був також потрібен хліб.

5
Ользі БАБІЙ

Різдвяні свята нам «Гуд бай!» сказали:
На сцени й на екрани перейшли.
Вертепи теж притулок там знайшли,
Хатів не бавлять, а глядацькі зали.

Настав Святвечір. Є кутя, узвар,
Крило зелене на стіні смереки –
Оце і все, що нам лишили предки.
Є, правда, ще наповнений пугар.

Не відаю, чи добра а чи зла
Модифікація Різдва пройшла.
А більшість вибирає закапелок,

Де є диван. А вулиця – сама.
Ні співів, ні веселощів нема,
Лиш колядує й посіває «телек».

6
«Просвіта» в незалежній Україні –
Багата спадкоємниця, яка
Майна нового й слави не шука,
Бо все це має в заповітній скрині.

А скриня ця доволі нелегка.
В ній попередників труди нетлінні,
До світла й знань пориви соколині,
До краю отчого любов палка.

Я – просвітянин. В двадцять першім віці
Це значить, що я українцем єсть.
Вогнем відновлення яскриться свічі
За самобутність, рідну мову, честь...

Не даймо згаснуть полум'ю «Просвіти»,
Бо як без серця Україні жити?

Іван ПАВЛІХА,
м. Калуш

ЮВІЛЕЇ

СИМВОЛ ГЕРОЇЗМУ

У Коломиї врочисто відзначили 90-річний ювілей леґендарного сотенного УПА КРИВОНОСА – МИРОСЛАВА СИМЧИЧА

Такого переповнення делеґаціями з усіх кінців України, такого представницького і ґрандіозного святкування Народний дім у Коломиї, напевне, ще не знав. Вшановували народного героя, мужнього борця за волю України, багатолітнього мученика совітських ҐУЛАҐів, мудрого стратега і безстрашного сотенного УПА Кривоноса – Мирослава Симчича. Букети живих квітів і мистецький твір – живописний портрет сотенного Кривоноса у парадному однострої, задивленого в далечінь, у майбуття, прикрасили сцену.

Наповненості свята звитяжним патріотичним духом сприяли і виступ хору комбатантів Братства вояків ОУН–УПА Коломийської округи під орудою Галини Маївської, і пісня «Ой горе тій чайці...» у виконанні ювіляра. До речі, це – улюблена пісня Мирослава Симчича; її автор – гетьман України Іван Мазепа.

Цей ювілей Кривоноса-Симчича мав би відбутись у столичному палаці культури «Україна», як слушно зазначив у виступі на святі Герой України Дмитро Павличко. На жаль, у столичному Києві поки-що верховодять люди чужі й навіть ворожі українській історії і українській нації. Тому маємо плекати й вирощувати всім народом, починаючи з дитячої колиски сили української нації і Українського духу, аби вони вливалися в душу кожного українця з маминим молоком. Ці думки були лейтмотивом більшості виступів на святі у Коломиї. Зокрема, у цьому контексті слід згадати імена письменника Романа Коваля, депутатів Верховної Ради України Олександра Сича, Олеся Донія, гетьмана Українського козацтва Миколи Пантелюка, керівника Івано-Франківської обласної громадської організації «Патріот України» Сергія Сивачука голови Івано-Франківської ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степана Волковецького і багатьох інших.

Більшість респондентів, з якими доводилось спілкуватись у кулуарах свята, схильні думати, що в умовах тотального наступу на українську мову, на середній і малий бізнес, на українську духовність і культуру нова революція таки потрібна. І їй потрібні такі лідери як Кривоніс – Мирослав Симчич, вишколений суворою дисципліною УПА.

Захищати свою Батьківщину, свою націю і родину, свою честь і гідність – це не тільки героїзм, але й природний обов'язок і життєва потреба кожного громадянина, кожного свідомого патріота і просто порядної людини. Коли після десятигодинного останнього бою непритомних Кривоноса і його побратима Ченця енкаведисти витягли з палаючої хати, щоб на допитах вибити з них потрібну інформацію, то Чернець помер, не доживши до допитів, а Кривоноса-Симчича допитували в приміщенні енкаведе (раніше там було ґестапо, а тепер – середня школа № 5 – М. С.) у Станіславі. Та Кривоніс не давав жодної важливої і потрібної енкаведистам інформації, і слідчий вдарив його кулаком. Кривоніс сказав катові, що згідно міжнародних конвенцій військовополонених не дозволяється бити. Слідчий сказав, що в енкаведе на допитах бити можна. «Якщо так, то – будь ласка...», – відповів Кривоніс і затопив слідчому в пику з такою силою, що той завалив собою два столи. Після цього Кривоноса побили металевими прутами до непритомності. І так чинили тисячі, десятки тисяч борців за волю України, які воліли померти, щоб тільки не зрадити своїх друзів і рідну Україну.

Тож хай його приклад слугує тим, кого, як Кривоноса-Симчича, Господь обере символом справжнього героїзму в наші дні.

Микола СИМЧИЧ

ЩО НА СЕРЦЕ ЛЯГЛО...

МОВА – ЩАСТЯ НАЦІЇ

Як живеш ти в Україні
І не вивчив мови,
То тебе звуть окупантом
Або безголовим.

Бо при мудрій голові
Мову треба вчити,
Щоб з місцевими людьми
У злагоді жити.

А завдання окупанта,
Щоб мову забрати,
Тоді легше тим народом
Буде керувати.

Народ тепер освічений
І вже добре знає,
Що без мови ніде в світі
Нації немає.

А нація українська
Свою мову має
І дбайливо й повсякчасно
Її опікає.

А хто в нас захоче жити,
То ласкаво просимо,
Але мову треба вчити –
Зразу наголосимо.

Бо державна рідна мова –
Культури нашої основа.
Тож українську мусить вчити
Той, хто бажає з нами жити.

Цей порядок в цілім світі
Люди практикують,
А прибулі іноземці
Скрізь його шанують.

А двомовність –
Це облуда
злого диверсанта,
Що нам хоче нав'язати
Мову окупанта.

Тож шануймо рідну мову,
Це – душа народу.
І за неї слід боротись,
Як за щастя,
ЩАСТЯ І СВОБОДУ.

Петро ФЕДЧИШИН,
інвалід війни 1-ої групи, незрячий

НЕЗАБУТНІ

ЗГАСЛА ЙОГО СВІЧА

«Краще засвітити одну свічку, ніж усе життя проклинати пітьму» – цим девізом керувався організатор самвидаву, правозахисник, видатний громадський і політичний діяч **Михайло ГОРИНЬ.** Його життя – ціла епоха боротьби за людські права і незалежність України – згасло близько 2 години ночі 13 січня року Божого 2013-го.

Народився Михайло Горинь 17 червня 1930 року в с. Кнісело Жидачівського району Львівської обл. Його батько, Микола Михайлович (1905–1988), був головою сільської «Просвіти», керував районною ОУН, репресований польською та радянською владами. Родина матері, Стефанії Данилівни (з роду Грек, 1911–2003), теж була політично активною. У грудні 1944 р. Михайла з матір'ю депортували, та дорогою на заслання їм удалося втекти. Переховувалися в родичів по сусідніх селах. 1949 р., щоб не вступати в колгосп, сім'я перебралася в м. Ходорів.

У 1949–1954 рр. навчався на відділенні логіки і психології Львівського університету. 1953-го був виключений за відмову вступити в комсомол, але, завдячуючи ректорові академіку Євгену Лазаренку, відновлений. Мав зв'язки з підпіллям ОУН, виготовляв і розповсюджував листівки.

У 1954–1961 рр. працював учителем, директором шкіл, на науковій роботі.

У травні 1962 р. налагодив контакти з київськими шістдесятниками Іваном Дзюбою, Іваном Драчем, Іваном Світличним, Дмитром Павличком та іншими. Один із організаторів і член президії Львівського Клубу творчої молоді «Пролісок» (1963). Налагодив виготовлення та розповсюдження в Україні літератури самвидаву, політичної літератури, яка видавалася за кордоном.

Заарештований 26 серпня 1965 року за звинуваченням у проведенні антирадянської аґітації і пропаґанди і разом з братом Богданом Горинем, Михайлом Осадчим і Мирославою Зваричевською засуджений на 6 років таборів суворого режиму. Але за пропаґанду і розповсюдження самвидаву серед в'язнів 18 липня 1967 року суд присудив Гориневі ще три роки ув'язнення у Володимирській тюрмі. Звідти він теж зумів передати в Україну інформацію про становище в'язнів. Тим часом Іван Гель видав самвидавом книжку М. Гориня «Листи з-за ґрат» (1971).

Звільнений 26 серпня 1971 року. Брав участь у виробленні основоположних документів створеної 9 листопада 1976

року Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінкських угод (Українська гельсінкська група). Після арештів засновників УГГ бере на себе видання її Інформаційного бюлетеня.

Упродовж 1981 року в помешканні Горинів було шість обшуків. 3 грудня, після 13-годинного обшуку, Горинь знову заарештований. У слідства не було доказів проти нього. На знак протесту проти фабрикування «справи» він оголосив голодування і відмовився брати участь у попередньому розслідуванні. Десятого дня стався серцевий напад. 25 червня 1982 року М. Горинь засуджений на 10 років позбавлення волі в таборах особливого режиму та 5 років заслання. Визнаний особливо небезпечним рецидивістом. Написав психологічні нариси про співкамерників Олексу Тихого, Валерія Марченка, Юрія Литвина, про Василя Стуса.

Уже в липні 1987 року В'ячеслав Чорновіл і Михайло Горинь відновили видання машинописного журналу «Український вісник», який став органом УГГ. Восени 1987 разом з В. Чорноволом дав інтерв'ю закордонній журналістці Марті Коломієць, і влада розгорнула кампанію за видворення їх із СРСР. Вони звернулися до урядів усіх держав, щоб їх не приймала жодна країна. 11 березня 1988 року Михайло Горинь, Зиновій Красівський і В'ячеслав Чорновіл підписали «Звернення Української гельсінкської групи до української та світової громадськости» про відновлення її діяльності.

Улітку 1989 Горинь працює в Києві в оргкомітеті Народного руху України за перебудову. На Установчому з'їзді (8–10 вересня) обраний головою секретаріату НРУ, був головою Політради і співголовою НРУ.

У березні 1990 р. – квітні 1994 р. М. Горинь – депутат Верховної Ради. Працював у Комісії з питань суверенітету, міжреспубліканських і міжнаціональних відносин, очолював підкомісію зв'язків з українцями, що проживають за межами України.

Михайло Горинь ініціював і організував найбільші загальнонаціональні акції, що сприяли консолідації нації і призвели до проголошення та утвердження незалежності України: «Ланцюг єднання» між Києвом і Львовом 21 січня 1990 року, Свято козацької слави (Запоріжжя, літо 1990), Конґрес національних меншин (Одеса, листопад 1991), «Дитяча дипломатія» (поїздки дітей зі Східної України в Західну і навпаки на Різдво і Великдень), Ліґа партій країн Балто-Чорноморського реґіону (1994), 50-річчя Української Головної Визвольної Ради (1994).

Горинь був головою Української республіканської партії, один із засновників Республіканської християнської партії, очолював Конґрес національно-демократичних сил (КНДС), голова Української Всесвітньої Координаційної Ради (УВКР). Нагороджений орденом «За заслуги» (Польща), українськими орденами «За заслуги» III ступеня, князя Ярослава Мудрого V ступеня, «За заслуги» II ступеня, «За мужність» I ступеня, «Свободи».

Світла пам'ять про Великого Українця Михайла Гориня навіки вписана в історію нашого народу.

Борис ЗАХАРОВ, Василь ОВСІЄНКО,
правозахисники

ПАМ'ЯТІ МИХАЙЛА ГОРИНЯ

Просвітянська громада області, народні депутати України I демократичного скликання глибоко сумують з приводу великої втрати для нашого народу – відходу у вічність Великого Українця

МИХАЙЛА ГОРИНЯ,

одного із творців новітньої історії України.

Пам'ятаємо, що в переломний для нашого народу час – початок 90-их років – він зіграв ключову роль в акціях Всеукраїнського масштабу, які суттєво вплинули на історичні процеси, – Ланцюг єднання Івано-Франківськ–Львів–Київ, голодування студентів на ґраніті та інші.

Все його життя, багатогранна діяльність були присвячені Україні, її свободі й історичній перспективі.

Світла пам'ять про Михайла Гориня назавжди збережеться в наших серцях.

Від імені «Просвіти» і народних депутатів України I демократичного скликання

Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ, Дмитро ЗАХАРУК

ДАТА ІСТОРІЇ

НА ШЛЯХУ ДО ЗЛУКИ

(Закінчення. Поч. на 1 стор.)

Зважаючи на військово-політичну ситуацію, остаточне вирішення проблеми було відкладене й тільки підписання 1 грудня 1918 року між УНР і ЗУНР у Фастові міждержавного договору й своєрідного «передвступного договору» про злуку обох українських держав в одну державну одиницю, що має наступити, стало тією останньою підвалиною на шляху до вирішення цієї проблеми. Статті угоди констатували, що ЗУНР заявляла про «непохитний намір злиття в найкоротшім часі в одну велику державу з Українською Народною Республікою». З іншого боку, УНР проголошувала, що вона дає згоду прийняти всю територію і населення Західноукраїнської Народної Республіки як складову частину державної цілісності в Українську Народну Республіку» з урахуванням певних історичних, соціально-політичних, етнічних та духовних відмінностей населення ЗУНР. В угоді зазначалося також, що Галичина матиме територіальну автономію в межах УНР.

Складні воєнні обставини змусили відтермінувати Національну Раду ЗУНР обговорення Фастівської угоди. Лише 3 січня 1919 року продовжується обговорення цього питання. 1 січня уряд ЗУНР перебрався зі Львова до Станіславова й наше місто до 18 грудня 1919 року стає столицею ЗУНР. Паралельно 1–3 січня в Станіславові відбувається з'їзд священиків, на якому ініціативу про злуку УНР і ЗУНР висуває отець Андрій Бандера – батько провідника нації Степана Бандери, військовий капелан УГА.

Констатуючи одностайність думок наших співвітчизників, Президент ЗУНР, а згодом член Директорії Євген Петрушевич заявив: «По лінії з'єднання не було між нами двох гадок. Сьогоднішній крок піднесе нашого духа й скріпить наші сили. Від сьогоднішнього дня існує тільки одна Українська Народна Республіка. Нехай вона живе!» Для участі в урочистому проголошенні возз'єднання була обрана делеґація до Києва у складі 65 осіб, а урядові постанови оприлюднювалися й обговорювалися на численних мітинґах й маніфестаціях, на яких населення ЗУНР схвально відгукувалося про возз'єднання з Великою Україною.

Варто зазначити той особливий ентузіазм, з яким зустріла ці документи Українська Галицька Армія, про що свідчить універсал військового міністра полковника Дмитра Вітовського від 4 січня 1919 року в якому, звертаючись до вояків армії він зазначив: «Жовніри! Після чотирьох з половиною років муки, риданя і жалоби сповнилась народна воля! Зі сльозами радості сповіщаємо вам велике слово: вчора упав кордон між українськими землями і від вчора ми всі вже громадяни великої Народної Республіки... Тепер, або ніколи належати нашим землям до Великої України, де буде усему народові робочому земля, і правда, і воля... Радуйся, радуйся з'єднана Українська Земле».

16 січня 1919 року галицька делеґація у кількості 36 осіб, серед яких були авторитетні представники ЗУНР – члени уряду і Національної Ради: Л. Бачинський, Д. Вітовський, Л. Цегельський, письменник В. Стефаник та інші,зі Станіславова відбула до Києва, а 22 січня на Софійській площі біля собору відбулося урочисте проголошення Акту злуки. На майдані зібралися тисячі мешканців столиці, духовенство, військовики, члени Директорії, уряду УНР та делеґація ЗУНР й о дванадцятій годині Богослужінням розпочалися урочистості. Після чого виступив Лонгин Цегельський, який зачитав грамоту – ухвалу Національної Ради про возз'єднання, а за ним – член Директорії Ф. Швець оголосив Універсал УНР, в якому зазначалося: «Директорія оповіщає народ український про велику подію в історії землі нашої Української... Однині воєдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України...Однині народ український, визволений могутнім поривом своїх власних сил має змогу об'єднаними зусиллями всіх своїх синів будувати нероздільну самостійну державу». Наступного дня Трудовий конґрес ратифікував «Універсал Соборності», ЗУНР перетворювалася на Західну область УНР (ЗО УНР).

Акт Злуки був глибоко детермінований історично й спирався на споконвічну мрію українського народу про незалежну, соборну, національну державу. Набувши державного статусу, ідея соборності українських земель залишалася й надалі залишається об'єднуючим чинником в згуртуванні українців по обидва боки Дніпра. Акт возз'єднання УНР і ЗУНР засвідчив безсилля будь-яких спроб роз'єднати український народ, протиставити українців один одному. З 1999 року 22 січня офіційно відзначається в Україні як День Соборності. Тож будьмо єдині, бо тільки в єдності – сила народу.

Володимир БАКАЛА,
старший науковий співробітник музею-меморіалу «Дем'янів Лаз»

ІЗ КОГОРТИ БОРЦІВ

Громадські організації «Просвіта», «Сокіл», «Рідна школа», Пласт», Українська Греко-Католицька Церква, Організація Українських Націоналістів (ОУН) під час польської окупації Галичини багато зробили в справі піднесення національної свідомості українського населення, а особливо української молоді. Завдяки цим організаціям і плідній праці їхніх керівників, у той час, коли виникла потреба стати на захист своєї Батьківщини – всі свідомі патріоти взяли до рук зброю і пішли здобувати волю Україні.

ЗА ТЕБЕ, СВЯТА УКРАЇНО

(Продовження. Поч. у № 1–2)

Щоб не бути схопленим чекістами або й самим Грішею, який з'явився у селі в офіцерському мундирі з погонами капітана внутрішніх військ, Сосна залишає кузню, бере автомат і йде у підпілля. Разом із Сосною переходить на нелеґальне становище його дружина Ганна Яремко з двома синами Ігорем та Миколою.

Чекісти робили все для того, щоб знищити українське підпілля, їхніх зв'язкових: висилали до Сибіру родини повстанців, а також тих, хто співпрацював з ними. Вночі селами ходили псевдобоївки, які тероризували українське населення, здійснювали підлі акції, а потім приписували все повстанцям.

Щоб не потрапити до рук чекістів, Сосна часто змінював місце постою. Він мав кілька запасних криївок. Хоч і довіряв своїй дружині, але іноді й вона не знала, де перебуває її чоловік. Все робилося із конспіративних міркувань.

Сосна кохав дружину і малих синів, часто навідувався до них, підтримував їх і морально, і матеріально. Дружина Сосни також часто міняла місце проживання. Вона переховувалась не тільки у своєму селі, але й у селах Лужки, Липа, Слобода Болехівська. Патріоти всіляко допомагали Ганні Яремко, особливо стерегли від злих очей провокаторів та сексотів, які активно діяли в селі.

У такий важкий час в сім'ї Сосни народилася донечка. Підпільно її охрестили й назвали Мартусею. Хресним батьком був Тарас Миколайович Яремко, а матір'ю – Ганна Музика. Тепер настали для Ганни Яремко важкі й тривожні дні. Ганні з маленькою Мартусею і двома синочками доводилося весь час міняти місце постою. Особливо важко було під час облав. Але мужня жінка все зносила. Вона вірила, що настане такий час, коли закінчаться її щоденні муки і страх за життя дорогого мужа Йосифа – Сосну, за дорогих діточок. За себе вона ніколи не хвилювалась. Бо знала, що немає у світі такої сили, щоб виказала місце перебування її мужа, її дітей. Жінка вірила і тим людям, які надавали їй притулок, ризикуючи своєю сім'єю, ризикуючи бути заарештованими чи вивезеними до Сибіру.

Щоденні хвилювання за долю чоловіка, дітей привели Ганну Яремко до цілковитого виснаження, та її віра в праведність ідей, за які боровся її чоловік, за які боролися патріоти України, давала їй силу й мужність переносити щоденні злигодні підпільного життя.

Ганна Яремко була донькою знаного українського патріота із села Мізунь. Її брат – Микола Кос, член Проводу ОУН, навчався, працював у підпіллі на Лемківщині біля міста Кросно. Другий брат Василь Кос у 1942 році похований на цвинтарі в Мізуні з 27-ма побратимами, що загинули в один день від рук мадярів.

Чекісти з ніг збилися, щоб натрапити на слід Сосни і його дружини. Вони були впевнені, що коли їм вдасться вислідити місцезнаходження дружини, то вона напевно викаже, де перебуває її чоловік. До пошуку за станичним Сосною залучили і деяких нестійких людей, що звались сексотами. І вислідили...

У 1948 році чекісти напали на слід Ганни Яремко і заарештували її. Вони вимагали від неї зізнання, у кого вона перебувала всі попередні роки, хто допомагав їй, де зараз переховуються її діти, чоловік?

Ганна нічого не сказала. Вона твердила, що вже більше року не мала зв'язку з чоловіком і, може, його вже немає живого. Чекісти не повірили Ганні й робили все, щоб добитися зізнання. Її страшно катували, мучили, тортурували. А вони ж були майстрами цієї справи. Вже не одного повстанця, підпільника муками й тортурами відправили на той світ. Але мужня жінка не злякалася тортур, мук, трималась мужньо на допитах, нічого чекістам не сказала, нікого не видала.

Після катування напівмертву кинули Ганну до підвалу. Щоб переконатися, що вона мертва, на неї пустили вівчарку, з якою весь час ходили облавники. Собака скаженіла, рвала тіло Ганни, але вона не подавала найменших ознак життя.

Вранці покусана, побита, вся в синцях і крові, очуняла й застогнала. Стогін почула сусідка того підвалу, де чекісти катували Ганну Яремко, Юля Ужела. Напівживу жінку затягла до своєї хати, вмила від крові тіло, перев'язала, як уміла, рани, напоїла теплим молоком і поклала хвору на своє ліжко, щоб небога отямилась. Треба було терміново рятувати життя дружини станичного! Отже, щоб не довідалися чекісти, що дружина Сосни ожила й перебуває у сусідки, жінка найняла підводу й повезла її до Болехова в лікарню. Тут викликали лікаря Івана Форовича. Хвора була в коматозному стані. Чуйний, людяний патріот-лікар зробив усе можливе, щоб не дати померти Ганні Яремко. Він підпільно влаштував її в ізольованій кімнаті-палаті й узявся лікувати.

Вдень і вночі навідувався до хворої. Ризикуючи бути викритим чекістами, довіряючи палатним сестрам, довго боровся за життя потерпілої. І вона одужала, рани загоїлися.

Вилікувавши хвору, доктор Іван Форович через підпільників передав Ганну в село Липа Долинського району, де вона переховувалася у своєї родички. Завдяки лікареві-патріоту Івану Форовичу дружина Сосни, Йосифа Яремка, залишилася живою і дожила до того часу, коли Україна стала вільною соборною державою, ще й виховала донечку Марту Яремко.

Не дожив до того щасливого дня її чоловік Йосиф Яремко – Сосна. 13 жовтня 1943 року село Церківна готувалося відсвяткувати річницю створення Української Повстанської Армії. Були вивішені синьо-жовті прапори на приміщені сільської ради, клубу, на могилі борцям за волю України, а над селом – о восьмій годині на горах Кичерка, Погарці, Русначці мали запалати великі ватри. Цю акцію підготували повстанці й підпільники села. Все було підготовлене й лише чекали вечора, щоб запалити вогні.

«Нехай ворог знає, що ми ще живемо, – говорив Сосна, – і ми не складемо зброї доти, доки не здобудемо волю Україні. Нехай і село знає, що ворог не зламав дух і завзяття українських патріотів».

Того ж дня у село з лісу завітали повстанці й разом з ними – Сосна. Ніхто не сподівався зради. Раптом до хати забіг хлопчик. Він лише встиг крикнути: «Друзі, зрада! Облавники вже близько хати! Тікайте до Потоку, може, вас у темряві не помітять!»

Схопивши зброю, повстанці вискочили надвір. Одні побігли до Потоку, в якого високі береги, і водою побігли вниз в долішній кінець села. Кулі, немов рій бджіл, свистіли над головами, але, на щастя, повстанці залишилися живими. Сосна вибіг у протилежний бік. Він хотів добратися до урочища Заповзало. Там у нього була криївка. Ще кілька кроків, ще кілька метрів йому добігти до кущів, а там він буде у безпеці.

Василь ГУК
(Далі буде)

ВИДАТНІ ГАЛИЧАНИ

ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ЛІКАР, ЛЮДИНА...

У 2012 році минуло 160 років від дня народження та 90 років з дня смерті відомого в Галичині громадського діяча, вченого, близького товариша Івана Франка, Михайла Павлика, Михайла Драгоманова, Наталії Кобринської, одного із засновників наукового Товариства імені Тараса Шевченка у Львові, відомого лікаря жіночих недуг Фелікса (Щасного) Сельського.

(Закінчення. Поч. у № 1–2)

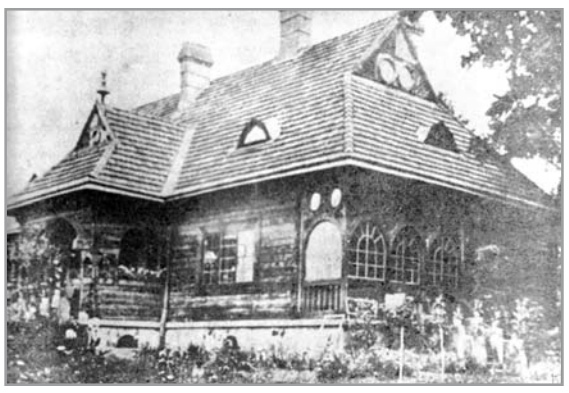
Спільно з Витвицьким священиком Миколою Дерлицею Сельський доклав чимало зусиль клопотанням перед повітовими чиновниками про поновлення у селі роботи початкової школи, яка більш як десять років була закритою. Відновили роботу хати-читальні. Вченого дуже турбувала доля сільської дітвори. Він казав: «Без освіти – народ німий і беззахисний».

У час існування ЗУНРу українська влада доручила Щасному Сельському обов'язки повітового лікаря у Витвиці. На надзвичайному з'їзді Української народно-трудової партії, що проходив 28–29 березня 1919 року у Львові, Фелікса Щасного обирають як досвідчену в політичній і громадській роботі людину до складу тимчасового народного комітету партії серед 26 членів комітету.

Та недовго раділа душа українського патріота. Остання іскорка полум'я політичної діяльності Сельського згасла в липні 1919 року, коли територію Галичини захопила Польща, і Західноукраїнська Народна Республіка втратила державність. Остання подія стала найбільшим тягарем у житті Фелікса.

20 травня 1922 року Фелікс Станіславович відійшов у вічність. У некролозі, надрукованому в «Громадському віснику» від 3 червня 1922 року повідомлялося, що нагло помер Фелікс (Щасний) Сельський, доктор медицини, дійсний член НТШ, колишній начальник відділу жіночих недуг у Львові, довголітній президент Ради управляючої народної торгівлі у Львові, визначний член майже всіх українських інституцій, засновник і член товариства «Дністер», відомий науковець і публіцист, радник найвищої санітарної ради у Відні, нагороджений орденом цісаря Франца Йосифа. Його поховали спочатку у Витвиці на сільському кладовищі, а через три роки перепоховали в гробівці, спорудженому поряд із садибою за проектом архітектора І. Левинського.

Тривалі роки панування на цих землях різних окупаційних режимів не залишили до наших днів будинку вченого, а гробниця на пагорбі й сьогодні стоїть розбита без праху покійного. Перед Другою світовою війною рука якогось підлого вандала розкрила гробницю й викинула останки вченого назовні. Через якийсь час жителька Витвиці Ганна Олексіївна Сабан зібрала останки й закопала під деревом. Однак потім знайти це дерево не змогла.

Будинок, в якому проживав Фелікс Сельський, перебуваючи на пенсії. Хутір Вигодівка біля села Витвиці, недалеко від міста Болехова

Так місце останнього поховання видатної людини назавжди втрачене.

Про колишнього господаря Вигодівки нині хіба що нагадують висаджені ним алея каштанів уздовж дороги, що вела до будинку, й сад біля садиби, який плодоносить і дотепер. Зберігся і фундамент садиби, на якому споруджена триповерхова будівля санаторію-профілакторію. Однак час не зміг стерти з пам'яті селян гірського села, відкинути в забуття спогади про людину, яку знали не тільки як активного громадського діяча, але й як досвідченого лікаря, ученого зі світовим ім'ям. Про це засвідчує меморіальна дошка, встановлена на теперішньому будинку колишнього санаторію-профілакторію, на якій читаємо: «У Вигодівці жив, працював громадський діяч та щирий друг і подвижник Великого Каменяра, відомий вчений, лікар Щасний Сельський».

За життя він більше полюбляв користуватись прибраним ім'ям Щасний, котре, на його думку, відповідало перекладу слова Фелікс. До переїзду у Витвицю родина Щасного весь час у Львові проживала по вулиці Академічній, 8. Усі роки свого бурхливого трудового життя Щасний постійно відчував близькість дорогої йому людини, дружини Євгенії (з дому Бауровичів), народженої 1865 року, яка в лиху годину завжди була і опорою, і порадником.

Ось так розквітла і згасла одна з гілок родинного дерева Сельських, бо подружжя не мало дітей. Євгенія після смерті чоловіка повернулася до Львова і там померла у жовтні 1947 року на 82-му році життя.

Та справа, служінню якій присвятив своє свідоме життя громадський і політичний діяч, вчений, лікар Щасний Сельський, залишає це прізвище незабутнім і для прийдешніх поколінь.

Володимир СЕЛЬСЬКИЙ
(Друкується зі скороченням)

З РОСИ І ВОДИ!..

ВІТАЄМО!

Вітаємо голову первинного осередку «Просвіти» с. Старий Угринів – наймолодшу маму-просвітянку Калуського РМО «Просвіта»

ОРИСЛАВУ КРУЗОВСЬКУ

з народженням донечки Софійки. Зичимо здоров'я донечці й мамі та многих благословенних літ.

Земляки Степана Бандери – просвітяни Калущини

СВЯТОЧНЕ

РІЗДВЯНЕ ДІЙСТВО У КНИГОЗБІРНІ

У циклі заходів, присвячених Різдву Христовому «Благослови, Боже і Божая Мати», обласна універсальна наукова бібліотека імені Івана Франка ознайомила своїх гостей і читачів не тільки з тим, як святкують Різдво народи й національні меншини, але на час свят перетворила світлицю відділу літератури з мистецтв на гостинний святковий острів.

На завершення циклу відбулося різдвяне дійство «Стежка, що веде до Бога». Господиня – бібліотекар Наталія Чабан і її активні помічники повели мистецькими стежками юних виконавців Марічку Макогон, Василя Мурина, Маринку Стефанів, Юлю і Вікторію Замкових, які співали колядки і новорічні пісні.

А молода мисткиня Галина Бубна з села Милування, яке славиться своїми співочими талантами й вишивальницями, прикрасила залу іконами, які вона вишила бісером, і розповіла, як у неї прокинувся цей дар, поділилась досвідом, адже виготовляючи ікони, Галина наче йде дорогою до Бога, зростає духовно. Її експозиція «Вишите сокровення» приносить велике естетичне задоволення гостям, які щиро бажають авторці натхнення й великих виставок.

Успіхами увінчали свято учні ДМШ № 3, які разом зі своєю вчителькою Оксаною Чучук зібрали по селах унікальні колядки і високопрофесійно донесли їх до учасників дійства. Зразковий фольклорний колектив «Вишиванка» відомий не тільки в області, але й за кордоном. Він є частим гостем бібліотеки, бо ж його учасники не тільки гарно співають, читають вірші, але й уміють по краплинках збирати пісенне багатство: веснянки, колядки, щедрівки, весільні пісні, віншування, які їм щиро наспівують бабусі й дідусі не тільки рідні, але й з різних сіл, особливо з Вікторова, Ямниці, Угринова, Рибного, Тязева та інших.

Закінчилося дійство, але кожен поніс у своєму серці Різдво прекрасного і творчості. А бібліотека й чарівні бібліотекарки-трудівниці завжди готові допомогти своїм читачам знайти потрібні книги і створити атмосферу свята для душі.

Ганна КАЙДАН

СВЯТОЧНЕ

Бортниківська «Маланка», яку представляє фольклорно-етнографічний гурт «Перевесло» з керівником Лесею Гаріджук і класним наставником Тетяною Цимбалюк

ЖИВУТЬ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКІ

Цьогоріч Різдвяні свята у с. Бортники, що на Тлумаччині, були напрочуд веселі й щедрі на колядки і віншування.

Засніженими вулицями дзвеніла коляда, яку несли до сільських осель брати й сестриці від церковних громад; молодь ішла вертепом, на який у Бортниках кажуть «збирані»; колядували діти.

Відрадним було те, що у відродженні прадідівських звичаїв, примноженні рідних традицій у святкуванні Різдва активну участь взяли вчителі – Оксана Трак, Оксана Ватилів, Тетяна Цимбалюк, Леся Гаріджук, Марія Гаврилків, Надія Литвинюк. Педагоги відчули себе справжніми просвітянами, прищеплюючи своїм учням любов до духовних оберегів, виховуючи національну культуру. Вчителі спільно з вихованцями ходили колядувати й дарували односельцям радість Різдва.

Завершальним акордом першого циклу Різдвяних свят у Бортниках було духовно-мистецьке дійство у Народному домі «Радуйся, земле, Син Божий народився…», яке підготувала художній керівник Оксана Зюзяк. У програмі звучали поетичні рядки на прославу народження Месії, віншування, колядки, які виконували діти, учнівська молодь, поважні ґазди і ґаздині.

Знаковим є те, що традиції Святвечора на Тлумаччині «З студія» телебачення відзняла саме у Бортниках, у помешканні Михайла та Ганни Гаріджуків. Ґазди спільно з діточками відтворили справжній обряд святвечірньої трапези. Побувала «З студія» і у Народному історико-краєзнавчому музеї, де зустрілася зі славними бортниківськими майстрами з соломоплетіння Лесею Опар і Романом Горбаком, які виготовляють Різдвяних дідухів, що є у Бортниках обов язковими атрибутами Святого вечора і Різдва.

Перед Старим Новим роком, 13 січня, на Маланки, у Бортниках, сільськими вулицями ішла традиційна «Маланка». Цьогоріч вона була парубочою і збираною. Збирану представляли учні 8-го класу (класний наставник – Надія Литвинюк), а також учні 7-го класу – учасники фольклорно-етнографічного гурту «Перевесло» (керівник – вчитель Леся Гаріджук, класний наставник – Тетяна Цимбалюк).

Гордістю проймається серце, що наші Бортники у сучасному світі модернізації, наукового проґресу є однією з тих галицьких глибинок, де ще так родинно, зі святістю, із загадковою містерією, з дитячою вірою, з дідухом на покуті сідають до столу на Святий вечір і з прадідівськими колядками усією громадою прославляють у Різдвяні свята народження Божого Сина, за прадідівським звичаєм зустрічають Старий Новий рік.

Народні традиції у Бортниках справді живуть, примножуються і служать духовними оберегами для майбутніх поколінь.

Галина СЛОБОДЯН,
сільський голова с. Бортники

ЖИТТЯ ШКОЛИ

ЗАТИШНО, ЯК У РОДИНІ

У загальноосвітній школі № 17 м. Івано-Франківська відбулося незабутнє казкове свято для школярів початкових класів. Учні 2-А класу з дитячою щирістю вітали красуню-ялинку піснею «Про зиму» під акомпанемент вчителя музики Оксани Матвейко, а також з неабияким хистом виконували рідні їхньому серцю українські колядки: «Нова радість стала…», «Небо і земля», яких навчають не тільки вдома, але й у їхній шкільній родині – вчителі Ярослава Романюк і Наталя Колодницька.

Приємно зазначити, що у святковому відреставрованому актовому залі школи привітно зустріли не тільки дітей, але і їхніх батьків, котрі відчули тепло сімейного вогнища великої шкільної родини під час вистави «Зима у лісі».

Від щирого серця хочеться подякувати директорові школи № 17 Дарії Новіковій, адже під її опікою виростає справжнє поповнення української еліти, бо саме в цьому закладі шанують українську пісню, рідну мову, батьківські традиції…

Ольга ТЕРЕШКУН,
членкиня «Молодої Просвіти»

ОБРЯДИ

ЙОРДАНСЬКІ ТРАДИЦІЇ

Після водосвяття всі люди повертаються до своїх хат…

Поки мати або старша донька подасть на стіл обідати, батько бере із-за образу Божої Матері жмуток сухих васильків, мочить їх у свяченій воді й кропить все в хаті й господарстві; потім бере ще й крейду і пише хрести на образах, сволоці, дверях і миснику. Упоравшися з цим, він сідає за стіл, а за ним – і вся родина. Перед їжею п'ють свячену воду, оскільки вважається, що свячена на Йордан вода має вживатися натще, адже саме за цієї умови вона має найбільшу силу.

По обіді дівчата бігають до річки вмиватися в «йорданській воді» – «щоб були рожеві лиця». На Гуцульщині хлопці водять своїх дівчат до ополонки – «щоб сі умила та красна була».

Якщо на Йордан дерева вкриті інеєм, то навесні у відповідний день тижня – в п'ятницю, четвер і т. д. – треба сіяти ярову пшеницю: «вродить, як гай!»

Якщо на Водохреща день ясний, сонячний, то хліба в цьому році будуть чисті, а якщо понурий, небо вкрите хмарами – у хлібі буде багато «сажки».

АКЦІЇ

НА ПОБУДОВУ ПАМ'ЯТНИКА МАРІЙЦІ ПІДГІРЯНЦІ

Управління культури, національностей та релігій облдержадміністрації просить усіх небайдужих підтримати ініціативу громадської організації «Рідне наше село» (с. Білі Ослави Надвірнянського району) щодо збору коштів на спорудження пам'ятника Марійці Підгірянці.

Самостійне будівництво пам'ятника місцевій громаді не до снаги, тому вона сподівається на підтримку всіх небайдужих людей у цій поважній справі.

Ця акція має на меті вшанування пам'яті та популяризацію творчості нашої землячки, уродженки Білих Ослав, відомої дитячої письменниці та громадської активістки Галичини кінця XIX – початку XX ст.

Сподіваємося, що крім благодійних колективних внесків від працівників підприємств, організацій та установ на допомогу прийдуть небайдужі меценати й окремі громадяни.

З усіма запитаннями щодо надання благодійної допомоги на спорудження пам'ятника просимо звертатися до голови ГО «Рідне наше село» Михайла Шкрумеляка **(контактний телефон – (0275) 65260).**

КОНКУРСИ

НА ПРЕМІЮ імені ЯРОСЛАВА ЛУКАВЕЦЬКОГО

Комісія зі здобуття премії імені Ярослава Лукавецького повідомляє про початок збору творів і робіт на здобуття премії. Премія є найвищою в області відзнакою в галузі мистецтва та архітектури й надається за вагомий внесок у розвиток образотворчого (живопис, скульптура, графіка), народного, декоративно-ужиткового мистецтва.

Подати роботи на конкурс або отримати консультацію з питань участі в конкурсі всі зацікавлені можуть **в кабінеті 570** облдержадміністрації або **за телефоном 55-18-92.** Твори і роботи повинні бути подані до **10 березня 2013 р.**

На здобуття премії імені Ярослава Лукавецького подаються нові твори і роботи, опубліковані (оприлюднені) у завершеному вигляді протягом останніх двох років, але не пізніше як за три місяці до їх висунення на здобуття премії. Твори на здобуття премії імені Ярослава Лукавецького представляють творчі спілки, об'єднання, товариства, громадські організації мистецького та просвітницького спрямування, управління культури й управління містобудування та архітектури облдержадміністрації, навчальні мистецькі заклади, видавництва, редакції газет і журналів.

Комісія з присудження премії здійснює розгляд, обговорення й оцінку творів у три конкурсні тури, премія присуджується автору чи виконавцю раз за життя.

Премія імені Ярослава Лукавецького була встановлена в 2002 р. Івано-Франківською облдержадміністрацією з метою популяризації найкращих творів мистецтва, архітектури і дизайну, піднесення їхньої ролі у духовному відродженні та естетичному вихованні.

А. Ч.

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ…

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

січень

(Закінчення. Поч. у №№ 1–2)

9 СІЧНЯ

Первомученика і архідиякона Стефана.

10 СІЧНЯ

75 років від дня народження **Юстини Лялик,** членкині «Союзу українок», яка носить звання «Почесна союзянка», членкині Української народної партії.

11 СІЧНЯ

125 років з дня смерті у Чернівцях **Осипа Юрія Федьковича** (1834–1888), визначного письменника, поета, прозаїка, драматурга, громадського та освітнього діяча.

100 років від дня народження **Василя Кука** (1913–2007), останнього Головнокомандувача УПА, генерал-хорунжого.

12 СІЧНЯ

135 років від дня народження **Василя Пачовського** (1878–1942), поета, публіциста, драматурга, педагога, члена літературного угруповання «Молода муза», який часто бував на Прикарпатті, Гуцульщині, був одним із організаторів таємних гуртків шкільної молоді в Станиславові та Коломиї.

14 СІЧНЯ

Обрізання ГНІХ і св. Василія Великого (Старий Новий рік).

17 СІЧНЯ

150 років від дня народження **Івана Куровця** (1863–1931), лікаря, міністра охорони здоров'я уряду ЗУНР, відомого громадсько-просвітницького діяча Калущини.

80 років від дня народження **Івана Климишина,** вченого-астронома, академіка АНВШ України (1993), професора Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, публіциста, автора багатьох видань з астрономії та релігієзнавства.

19 СІЧНЯ

Богоявлення Господнє (Водохреща, Йордан).

21 СІЧНЯ

120 років від дня народження **Ореста Кузьми** (1893–1969), професора Коломийської гімназії, вченого, популяризатора міжнародної мови есперанто.

22 СІЧНЯ

День Соборності України.

80 років від дня народження **Івана Могитича** (1933–2006), народного архітектора України, автора проектів реставрації Благовіщенської церкви в Коломиї та Манявського скиту, уродженця с. Підліски Долинського району.

70 років від дня народження **Михайла Головатого**, громадсько-культурного діяча, члена НСКУ, лауреата обласної краєзнавчої премії імені Володимира Полєка (2011), дослідника історії Івано-Франківська (Станиславова), автора книг «Етюди старого Станислава» (2007), одного із засновників осередку «Просвіти», уродженця с. Братишів Тлумацького району.

24 СІЧНЯ

150 років від дня народження **Остапа Нижанківського** (1863–1919), композитора, хорового диригента, священика, видавця, громадсько-просвітнього діяча.

25 СІЧНЯ

75 років від дня народження **Володимира Шевчука,** художника по дереву, головного художника художньо-виробничого об'єднання «Гуцульщина» у Косові, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка.

27 СІЧНЯ

125 років від дня народження **Павла Волянського** (1888–1944), педагога і громадського діяча, уродженця с-ща Отинія тепер Коломийського району.

55 років від дня народження **Василя Левицького,** краєзнавця, лауреата премії імені Марійки Підгірянки Івано-Франківського ОО ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, уродженця с. Білі Ослави Надвірнянського району.

28 СІЧНЯ

85 років від дня народження **Дарії Городецької** (1928–2002), педагога, просвітньо-громадської діячки, голови Рогатинського об'єднання ТУМ імені Тараса Шевченка, вишивальниці, уродженки с. Яглуш Рогатинського району.

29 СІЧНЯ

95 років бою під Крутами. **День пам'яті учасників бою під Крутами,** в якому в нерівній боротьбі проти московсько-більшовицького війська полягли **300 українських студентів.**

95 років з дня загибелі героя Крут **Миколи Корпана** (1897–1918), студента Київського університету, уродженця с. Тяпче тепер Долинського району.

30 СІЧНЯ

100 років з дня смерті у Львові **Івана Левицького** (1850–1913), бібліографа, письменника і журналіста.

75 років від дня народження **Івана Мазепи,** професора, уродженця с. Нараївка Галицького району.

Підготував ***Петро АРСЕНИЧ***